

Meddelande om den europeiska världshavspakten

Landsbygd- och infrastrukturdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 281

Celexnummer 52025DC0281

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén – Den europeiska världshavspakten

Sammanfattning

Europeiska kommissionen antog den 5 juni 2025 ett meddelande om den europeiska världshavspakten (havspakten). Syftet med havspakten är att fungera som en gemensam referensram för havsfrågor som ska effektivisera samordningsprocesserna, förenkla rapporteringsskyldigheterna och erbjuda en strategi för att genomföra befintlig lagstiftning och uppnå politiska mål på ett mer konsekvent sätt mellan olika sektorer. Havspakten bygger på befintlig lagstiftning och initiativ och avser att vara en helhetsstrategi inom alla politikområden med kopplingar till havet. Målet med havspakten är också att stärka Europas ledarskap inom den internationella havspolitik.

Regeringen välkomnar ambitionerna i meddelandet om havspakten. Regeringen anser att havspaktens ansats om att förbättra samordningen i genomförandet av marin och maritim politik är positiv. Målbilder i olika strategier och initiativ bör vara välkoordinerade och väl avvägda. Samtidigt konstaterar regeringen att havspakten är väldigt bred i sitt omfång och att många perspektiv och kommande initiativ endast är sparsamt beskrivna. Utgångspunkten för det vidare arbetet med havspakten bör därför vara att hållbar användning av naturresurser och en hälsosam havsmiljö utgör grunden för den konkurrenskraftiga, långsiktigt robusta och fossilfria blå ekonomin vi vill förverkliga.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska kommissionen har med viss regelbundenhet presenterat meddelanden som på olika sätt omfattar den integrerade havspolitikerna de senaste åren, till exempel 2017 “International ocean governance: an agenda for the future of our oceans”, 2021 “Communication on a new approach for a sustainable blue economy in the EU: Transforming the EU’s Blue Economy for a Sustainable Future” och 2022 “Setting the course for a sustainable blue planet, Joint Communication on the EU’s International Ocean Governance agenda”.

I dessa olika meddelanden utvecklar kommissionen sin integrerade ansats i förvaltningen av både de europeiska haven och EU:s roll i den internationella havsförvaltningen. Meddelandet om den europeiska världshavspakten (havspakten) presenterades av kommissionen den 5 juni 2025 och ska ses som det senaste utvecklingssteget i en kontinuerlig process.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet konstaterar att havets hälsa försämras på grund av de kumulativa effekterna av klimatförändringar, föroreningar och överexploatering av marina resurser. Haven framhålls som avgörande för livet på jorden, välbefinnande, konkurrenskraft, säkerhet, energi, data och strategiska resurser och för att reglera jordens klimat. Syftet med havspakten är att fungera som en gemensam referensram för havsfrågor som ska effektivisera samordningsprocesserna, förenkla rapporteringsskyldigheterna och erbjuda en strategi för att genomföra befintlig lagstiftning och uppnå politiska mål på ett mer konsekvent sätt mellan olika sektorer. Havspakten bygger på befintlig lagstiftning och initiativ och avser vara en helhetsstrategi inom alla politikområden med kopplingar till havet. Pakten kommer att stödja sex prioriteringar, nämligen:

- Skydda och återställa havets hälsa.
- Främja en hållbar konkurrenskraft för den blå ekonomin.
- Stödja kust- och ösamhällen och de yttersta randområdena.
- Främja forskning, kunskap, färdigheter och innovation rörande hav.
- Förbättra sjöfartsskyddet och sjöförsvaret som en grundförutsättning.

- Stärka EU:s världshavsdiplomati och internationell regelbaserad styrning.

1.2.1 En förstärkt styrningsram

Kommissionen föreslår en stärkt styrning för att underlätta genomförande och säkerställa att både befintlig och relevant lagstiftning samt mål på området efterlevs på ett enhetligt sätt.

Kommissionen kommer senast år 2027 föreslå en ny rättsakt om en översyn av havsplaneringsdirektivet. Rättsakten kommer hänvisa till alla relevanta mål så att de samlas under samma paragraf i syfte att underlätta ett enhetligt och effektivt genomförande av dem. Genom förslaget kommer medlemsstaterna att uppmuntras till att övergå från nationella strategier till regionala strategier på havsområdesnivå, till exempel inom befintliga regionala samarbetsorgan. Östersjön pekas ut som ett av de prioriterade områdena.

Vidare kommer kommissionen att arbeta för att förenkla och synkronisera medlemsstaternas havsrelaterade rapporteringsskyldigheter i befintlig lagstiftning. För att övervaka och rapportera om framstegen med havspaktens relevanta indikatorer och mål kommer kommissionen att skapa en offentlig ”resultattavla” för pakten.

Därtill ser kommissionen ett behov av en integrerad strategi för finansiering från privata och offentliga källor. Flera olika initiativ listas kopplat till befintliga processer för att på olika sätt stödja den blå ekonomin, stärka kustsamhällenas motståndskraft genom EU-finansiering och lån från Europeiska Investeringsbanken samt intensifiera det ekonomiska- och rådgivningsstödet inom ramen för BlueInvest.

1.2.2 En integrerad strategi för havets hälsa och hållbarhet

Kommissionen anför att viktiga EU-mål har fastställts och att EU-initiativ har lett till framsteg när det gäller havets hälsa. Trots detta fortsätter havsmiljön att försämrats. Därför föreslås åtgärder som bygger på fyra huvudprinciper: en strategi från källa till hav för att bekämpa föroreningar, en försiktighetsprincip, en vetenskapsbaserad strategi för politiska beslut och en ekosystembaserad strategi.

Medlemsstaterna uppmuntras att påskynda insatserna för att uppnå målet i EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 om att skydda 30 % och strikt skydda 10 % av sina hav. Kommissionen avser stödja medlemsstaterna i planeringen och genomförande av åtgärder för att återställa skadade kustnära och marina livsmiljöer i linje med det rättsligt bindande målet enligt förordningen om restaurering av natur som innebär att åtgärderna bör omfatta minst 20 % av EU:s havsområden senast 2030 och alla ekosystem i behov av restaurering senast 2050.

Utöver marina skyddsområden anser kommissionen att det är avgörande att ta fram en ekosystembaserad strategi för förvaltning av verksamhet till havs och verksamhet på land som påverkar havet, i enlighet med havsmiljödirektivet, för att uppnå rena, friska och produktiva hav samt slutligen en ”god miljöstatus” för alla marina vatten i EU. Kommissionen kommer att se över havsmiljödirektivet för att påskynda framstegen mot att uppnå miljömålen, förenkla genomförandet och minska den administrativa bördan i samband med rapportering och datahantering.

Ett återställande av marina ekosystem och en återuppbyggnad av den biologiska mångfalden kan bidra till att bromsa den globala uppvärmningen genom att öka havets koldioxidavskiljningsfunktion. Kommissionen avser att hjälpa kustsamhällen att bygga upp nya affärsmodeller som gynnar både naturen och människor, inklusive europeiska reserver av blått kol, med beaktande av riktlinjerna i FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC).

För att ta itu med landbaserade föroreningskällor vill kommissionen stärka ”källa till hav”-perspektivet genom strategin för vattenresiliens (se faktagruppmemorier 2024/25:FPM51). Kommissionen kommer också stödja kustsamhällena i kampen mot landbaserade föroreningar, inbegripen avrinning från jordbruket, kemiska föroreningar, plaster och mikroplaster. Eftersom sjötransporterna står för en betydande del av utsläpp och avfall till havs och undervattensbuller pekar kommissionen även på arbetet i den Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) för att minska dessa utsläpp.

1.2.3 Främja den hållbara blå ekonomin i riktning mot ökad konkurrenskraft

För att fortsätta att dra nytta av sitt globala ledarskap inom havsbaserad förnybar energi och havsenergiteknik bör EU upprätthålla konkurrenskraftiga leveranskedjor, tillgången till råvaror och kvalificerad arbetskraft.

För att behålla den sakkunskap som krävs för att bygga fartyg med högt värde och utveckla teknik för havsbaserad förnybar energi kommer kommissionen att utarbeta en strategi för sjöfartsindustrin. Utöver denna sakkunskap är EU:s hamnar strategiska tillgångar för konkurrenskraft i de blå sektorerna, inklusive den militära och civila rörligheten. Flera EU-hamnar är på väg att utvecklas till nav för utfasning av fossila bränslen, cirkularitet och innovation i värdekedjor till stöd för industrikuster. För att stärka denna funktion kommer kommissionen att anta en ny europeisk hamnstrategi.

Eftersom kust- och havsturismen är den största sektorn i den blå ekonomin och utgör en viktig inkomstkälla för många kustområden avser kommissionen lägga fram en strategi för hållbar turism under våren 2026.

Kommissionen planerar även för en ny strategi för generationsskifte inom den blå ekonomin till 2027 för att främja kvalificerad arbetskraft i nästa generation inom havsforskning, havsteknik och hållbart yrkesfiske.

Därtill nämns utvärderingen och den eventuella översynen av den gemensamma fiskeripolitiken i syfte att säkerställa att fiskeri- och vattenbrukssektorerna, inbegripet bearbetningssektorn, förbättrar sin konkurrenskraft och motståndskraft och garanterar en stabil leverans till EU-marknaden och samtidigt behåller en ekosystembaserad strategi för fiskeri-förvaltning.

1.2.4 Skydda och stärka kustsamhällen och öar

Meddelandet lägger ett särskilt fokus på kustsamhällenas och kustbefolkningens roll i en hållbar och konkurrenskraftig blå ekonomi, liksom deras sårbarhet för klimatrelaterade förändringar. För att öka stödet till kustsamhällen kommer kommissionen, i linje med den europeiska strategin för en beredskapsunion, föreslå en ny strategi för kustsamhällens utveckling och motståndskraft under 2026.

Kommissionen har beslutat att inleda ett samråd om en ny strategi för öar och en uppdaterad strategi för de yttersta randområdena. Meddelandet är inte tydligt hur detta ska realiseras, utöver en översyn av riktlinjerna för flottbalans för fiskefartyg med en längd under 12 meter i de yttersta randområdena.

1.2.5 Den viktiga roll som havsforskning, kunskap och färdigheter spelar för blå innovation

Meddelandet poängterar att havsobservationer är grunden för all maritim kunskap. EU har historiskt sätt förlitat sig på samarbete med internationella partners för havsobservationer. Mot bakgrund av att den geopolitiska situationen förändras håller vissa internationella partners på att dra sig ur havsforskning, vilket stör viktiga data- och observationsprogram och skapar oförutsägbarhet när det gäller tillgången till kritiska data.

För att Europa ska kunna bli oberoende och självständigt i alla kritiska havsinfrastrukturer, liksom data och informationstjänster, lanserar kommissionen ett ambitiöst initiativ för havsobservation. EU:s initiativ för havsobservation kommer enligt meddelandet omfatta observationskampanjer, databehandling, infrastruktur och tillhandahållande av viktiga tjänster.

I meddelandet presenteras flera ambitioner och kommande initiativ, såsom en plan som kartlägger kunskapsluckorna senast i juni 2026 och att skapa en enhetlig och standardiserad strategi för planering och genomförande av havsobservationskampanjer senast år 2027.

Kommissionen avser vidare underlätta inrättandet av ett europeiskt nätverk av testområden för havsteknik för att påskynda innovation och spridning av viktig havsteknik och utöka den europeiska koalitionen för kunskap om havet (EU4Ocean). Det senare ska inkludera inrättandet av ett EU-nätverk för unga och generationsöverskridande havsambassadörer.

1.2.6 Sjöfartsskydd och sjöförsvar som ett underliggande villkor

Meddelandet lyfter de alltmer komplexa hoten, såsom angrepp på undervattensinfrastruktur, cyberhot, risker med undermåliga fartyg och skuggflottan och strategiska bestridanden över havsområden. Den europeiska strategin för sjöfartsskydd och dess handlingsplan ger EU en ram för att skydda

sina intressen till havs, sina medborgare och medlemsstaternas territorium och främja sina värderingar och sin ekonomi.

Kommissionen framhåller investeringarna som kommer att inriktas på en europeisk pilotflotta av obemannade luftburna drönare för sjöfartsövervakning i realtid, med stöd av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), Europeiska sjösäkerhetsbyrån (Emsa) och Europeiska fiskerikontrollbyrån (EFCA). Kommissionen avser också starta ett nytt initiativ för en europeisk maritim lägesbild som kommer att koppla samman sensorer, obemannade system och patrullflygplan för att bilda ett integrerat övervakningsnätverk.

Meddelandet konstaterar att eftersom 99 % av de globala dataflödena är beroende av undervattenskablar kommer det att vara viktigt att säkra digital infrastruktur mot cyberhot, särskilt i Östersjöregionen, där säkerheten för kritisk infrastruktur är ännu mer hotad.

Kommissionen avser ta fram en omfattande strategi för oexploderad ammunition för att integrera avancerad teknik för detektering och bortskaffande.

EU kommer vidare att sträva efter att stärka det operativa samarbetet med nordiska medlemsstater och likasinnade arktiska stater, särskilt när det gäller sjöövervakning, sök- och räddningsinsatser och skyddet av kritisk sjöfartsinfrastruktur.

1.2.7 Internationell världshavsförvaltning och förstärkt världshavsdiplomati

Kommissionen konstaterar att starkare internationella partnerskap och främjande av multilateral diplomati och resultat är viktigare än någonsin. Kommissionen betonar att EU är fast beslutet att upprätthålla folkrätten, särskilt FN:s havsrättskonvention (UNCLOS), samt att stärka en regelbaserad multilateral ordning.

I sammanhanget betonas behovet av en snabb ratificering av avtalet inom ramen för FN:s havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marinbiologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ-avtalet) och ett ambitiöst globalt plastfördrag för att begränsa havsföroreningar. Kommissionen fortsätter att stödja sin försiktighetsbaserade position när det

gäller djuphavsutvinning, och betonar behovet av mer forskning om de potentiella miljömässiga, biologiska och socioekonomiska konsekvenserna av sådan utvinning.

Flera initiativ lyfts fram och avsikter med koppling till fisket, till exempel ett meddelande om en strategi för EU:s yttre åtgärder på fiskeriområdet, inbegripet en ny generation av partnerskapsavtal om hållbart fiske och antagande och ikraftträdande av ändringen av förordning 1026/2012 om vissa åtgärder för att bevara fiskbestånden när det gäller länder som tillåter ohållbart fiske.

Vidare avser kommissionen att anta en kustlandskapsstrategi för att säkerställa effektiva effekter och synergieffekter när det gäller att främja hållbar världshavsförvaltning, bevarande och hållbar ekonomisk utveckling i partnerländerna.

1.2.8 Vad händer nu?

Avslutningsvis konstaterar kommissionen att havspakten beskriver ett strategiskt och samordnat svar på den tredubbla världsomspännande krisen. Den sammanför styrningsreformer, innovation, investeringar och internationell diplomati inom ramen för en enhetlig vision för havets hälsa, hållbarhet och välstånd. Det betonas att pakten inte bara är en färdplan, utan också en uppmaning till handling och ansvar. Kommissionen kommer att samarbeta med övriga EU-institutioner, medlemsstaterna, berörda parter och internationella partner för att uppnå konkreta resultat. En tabell finns med som listar alla aktuella målbilder som berör havspakten och huruvida de är bindande eller eftersträfvade och från vilken rättsakt, strategi, handlingsplan eller meddelande som de kommer ifrån.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet presenterar inga nya regler eller åtaganden med direkt påverkan på svenska regler. Däremot aviseras översyn av två rättsakter och andra initiativ som kan komma att påverka svenska regler, men detaljer om dessa saknas ännu.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet presenterar inga nya regler, krav eller åtaganden med direkt påverkan på svensk eller europeisk budget. Någon ekonomisk

konsekvensanalys för hela meddelandet är inte presenterad. Däremot aviseras översyn av två rättsakter och andra initiativ som kan komma att påverka svensk och europeisk budget, men detaljer om dessa saknas ännu.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar ambitionerna i meddelandet om havspakten.

Regeringen anser att havspaktens ansats om att förbättra samordningen i genomförandet av marin och maritim politik är positiv, samt ambitionen om effektivisering och förenklade rapporteringsprocesser. Målbilder i olika strategier och initiativ bör vara välkoordinerade och väl avvägda.

Regeringen noterar att flera av frågorna som lyfts i havspakten har beröring med regeringens inriktning för havsmiljöpolitiken i genomförandet av Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (Prop. 2023/24:156).

Regeringen anser att det är viktigt att sjöfarten tydligt integreras i det fortsatta arbetet då den dels är avgörande för stora delar av den maritima sektorns konkurrenskraft, dels står inför ett viktigt omställningsarbete.

Vidare anser regeringen att utvärderingen av den gemensamma fiskeripolitiken är en viktig möjlighet att bedöma samstämmigheten mellan den gemensamma fiskeripolitiken och EU:s miljölagstiftning, liksom för att skapa ett underlag för samstämmiga målbilder, för att uppnå ett livskraftigt ekosystem som kan utgöra grunden för konkurrenskraftigt och framgångsrikt fiske inom EU:s hållbara blå ekonomi, vilket i sin tur kan bidra till livsmedelstrygghet i kristider och förbättra EU:s beredskap. Det gäller i synnerhet hur en hållbar förvaltning av fiskresurser kan samverka och interagera med målen i EU:s havsmiljödirektiv. Naturlig dödlighet från t.ex predatorer som påverkar fiskbestånden behöver beaktas i större utsträckning i en ekosystembaserad havsförvaltning.

Regeringen bedömer att havsplanering kan vara ett bra verktyg för att säkerställa ekosystembaserad förvaltning, kostnadseffektivitet och stärkt

konkurrenskraft, inklusive sektorsöverskridande samarbeten. Regeringen välkomnar att meddelandet föreslår åtgärder utifrån huvudprinciperna: en strategi från källa till hav för att bekämpa föroreningar, en försiktighetsprincip, en vetenskapsbaserad strategi för politiska beslut samt en ekosystembaserad strategi.

Regeringen stödjer att havspakten lyfter regionalt samarbete och att Östersjön får en prioriterad roll. Regeringen stödjer vidare att havspakten betonar vikten av att upprätthålla folkrätten, inklusive FN:s havsrättskonvention.

Samtidigt konstaterar regeringen att havspakten är väldigt bred i sitt omfång och att många perspektiv och kommande initiativ endast är sparsamt beskrivna. Utgångspunkten för det vidare arbetet med havspakten bör därför vara att hållbar användning av naturresurser och en hälsosam miljö utgör grunden för den konkurrenskraftiga, långsiktigt robusta och fossilfria blå ekonomin vi vill förverkliga.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelande har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Eftersom meddelandet inte innehåller lagstiftningsförslag är rubriken inte tillämplig.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Meddelandet innehåller inga lagstiftningsförslag som kan bedömas enligt subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

3.3 Övrigt

3.4 Fortsatt behandling av ärendet

Det danska ordförandeskapet har aviserat att de avser ta fram rådslutsatser om meddelandet under hösten. Behandlingen i rådet inleds under juli månad.

3.5 Fackuttryck och termer

BBNJ – Avtalet om marin biologisk mångfald i områden bortom nationell jurisdiktion, är ett globalt FN-avtal som antogs 2023. Det syftar till att skydda och bevara den biologiska mångfalden i de delar av världshaven som ligger utanför nationell jurisdiktion.

BlueInvest – EU-plattform och teknisk biståndsfacilitet. Den syftar till att påskynda havsbaserade teknologier och lösningar för att frigöra innovation och relaterade investeringsmöjligheter.

EFCA – Europeiska fiskerikontrollbyråns uppdrag är att främja de högsta gemensamma standarderna för kontroll, inspektion och övervakning inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

EIB – Europeiska investeringsbanken är Europeiska unionens utlåningsgren och är ett av de största multilaterala finansinstituten i världen.

EMSA – Europeiska sjösäkerhetsbyråns uppdrag är att tjäna EU:s sjöfartsintressen för en säker, grön och konkurrenskraftig sjöfartssektor och fungera som en pålitlig och respekterad referenspunkt inom sjöfartssektorn i Europa och världen över.

EU4Ocean – Europeiska havskoalitionen sammanför olika organisationer, projekt och individer som arbetar för att främja havskunskap och hållbar havsförvaltning.

Frontex – Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån. Den stöder EU:s medlemsstater och Schengenassocierade länder i förvaltningen av EU:s yttre gränser och i kampen mot gränsöverskridande brottslighet

IMO – Internationella sjöfartsorganisationen är FN-organisationen med ansvar för sjöfartens säkerhet och förebyggande av marina- och luftburna föroreningar från fartyg.

UNCLOS – FN:s havsrättskonvention. Det är ett internationellt fördrag som reglerar länders rättigheter och skyldigheter gällande världens hav och dess resurser.